

ГОУ ВПО «ДОНЕЦКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛАВЯНСКОЙ ФИЛОЛОГИИ И ПРИКЛАДНОЙ
ЛИНГВИСТИКИ

УТВЕРЖДАЮ:

профессор по научно-методической
и учебной работе

_____ Е.И. Скафа

23 апреля 2020 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ
«Славянские языки (восточнославянская подгруппа)»

Направление подготовки:

45.03.01 Филология

Профиль подготовки:

Славянская филология

Образовательная программа:

Бакалавриат

Квалификация:

Академический бакалавр

Форма обучения:

очная, заочная

Донецк 2020

УТВЕРЖДАЮ:

И.о. декана филологического факультета

Квашина Л. П.

«22» апреля 2020 г.

МП

Программа учебной дисциплины «Современный украинский язык: Синтаксис» составлена на основе ГОС ВПО по направлению подготовки 45.03.01 Филология, утверждённого приказом Министерства образования и науки Донецкой Народной Республики № 452 от 20.04.2016 г., Порядка организации учебного процесса в образовательных организациях высшего профессионального образования Донецкой Народной Республики, утверждённого приказом Министерством образования и науки ДНР № 1171 от «10» ноября 2017 г.; учебных планов по направлению подготовки 45.03.01. «Филология» (Профиль: Славянская филология) (формы обучения: очная и заочная), разработанных в ГОУ ВПО «Донецкий национальный университет».

Разработчик:

канд. филол. наук, доц., доц. кафедры славянской филологии и прикладной лингвистики

И. А. Кудрейко

Программа учебной дисциплины утверждена на заседании кафедры славянской филологии и прикладной лингвистики

Протокол № 9 от «16» апреля 2020 г.

И.о. заведующего кафедрой

И. А. Кудрейко

Программа учебной дисциплины одобрена учебно-методической комиссией факультета

Протокол № 9 от «20» апреля 2020 г.

Председатель учебно-методической комиссии факультета

Н. А. Шокотко

1. ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ И МЕСТО ДИСЦИПЛИНЫ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ:

Учебная дисциплина «Современный украинский литературный язык. Синтаксис» относится к циклу базовой части профессионального блока и состоит из пяти модулей: модуль 1 – «Синтаксис словосочетания», «Синтаксис простого предложения»; модуль 2 – «Синтаксис простого осложненного предложения», «Синтаксис сложного предложения», «Лингвистика текста».

Для изучения данной учебной дисциплины необходимы знания, умения и навыки, формируемые предшествующими и сопутствующими дисциплинами – «Введение в языкознание», «Современный украинский литературный язык: Фонетика. Фонология. Графика и орфография. Лексика и фразеология. Морфемика. Словообразование. Морфология». Дисциплины, для которых данная дисциплина является базовой: «Общее языкознание», «Стилистика и культура речи».

2. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛИНЫ

3.

Характеристика учебной дисциплины		
Направление подготовки	45.03.01 Филология	
Профиль	Славянская филология	
Образовательная программа	бакалавриат	
Квалификация	Академический бакалавр	
Количество содержательных модулей	2	
Дисциплина базовой / вариативной части образовательной программы	Профессиональный блок, Базовая часть	
Формы контроля (МК, экзамен, зачет)	<i>текущий (модульный контроль) и промежуточная аттестация (зачет/экзамен)</i>	
Показатели	очная форма обучения	заочная форма обучения
Количество зачетных единиц (кредитов)	8,5	8,5
Год подготовки	3/4	3/4
Семестр	6/7	
Количество часов	306	306
- лекционных	93	10
- практических, семинарских	62	20
- лабораторных		
- самостоятельной работы	151	276
в т.ч. индивидуальное задание		
Недельное количество часов,		
в т.ч. аудиторных	10	

3. ОПИСАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Цели и задачи

Цель – учебной дисциплины «Современный украинский литературный язык. Синтаксис»: научить студентов анализировать различные синтаксические явления, различать основные тенденции в украинском синтаксисе, знать достижения различных синтаксических направлений и школ, владеть навыками синтаксического анализа словосочетания, предложения и текста.

Основными **задачами** изучения дисциплины «Современный украинский литературный язык. Синтаксис» являются:

- 1) выяснить лингвистическую сущность таких категорий: абзац, аспект предложения, валентность, выражения, детерминант, синтаксический связь, управление, член предложения, корреляция, предикативный минимум предложения, номинативный минимум предложения, модальность, обстоятельство, определение, парадигма предложения, парцелляция, подлежащее, предикат, прилежание, сказуемое, предложение, сложное предложение, сложное бессоюзного предложения, сложносочиненные предложения, сложноподчиненные предложения, ряд, синтаксема, словосочетания, структура предложения, субъект, структурная схема предложения, текст, согласование, осложнения предложения, член предложения, однородность, обособленность, многокомпонентную, синкретические семантико-синтаксические отношения, синкретические второстепенные члены предложения и тому подобное;
- 2) обосновать целесообразность выделения тех или иных синтаксических единиц;
- 3) определить и охарактеризовать факторы, обуславливающие синкретизм морфологических и синтаксических единиц;
- 4) выяснить типологию синтаксической связи на уровне словосочетания, простого и сложного предложения, текста;
- 5) описать синкретические категории формально-грамматического, семантико-синтаксического, собственно-семантического и коммуникативного уровней;
- 6) определить дифференциальные признаки простого осложненного предложения;
- 7) обосновать типологию форм главных и второстепенных членов предложения;
- 8) охарактеризовать морфологическое выражение главного члена односоставных предложений;
- 9) выработать методику лингвистического анализа словосочетания, простого предложения, сложного предложения и текста.

Требования к результатам освоения дисциплины. Процесс изучения дисциплины «» направлен на формирование элементов следующих компетенций в соответствии с ГОС ВПО ДНР по направлению подготовки 45.03.01 Филология и основной образовательной программы профессионального образования 45.03.01 Филология (Профиль: Славянская филология).

а) общекультурных (ОК): (указываются ОК и их коды);

- владение культурой мышления; способность к восприятию, анализу, обобщению информации, постановке цели и выбору путей ее достижения (ОК-1);
- владение нормами украинского литературного языка, навыками практического использования системы функциональных стилей речи; умение создавать и редактировать тексты профессионального назначения на украинском языке (ОК-2);
- готовность к кооперации с коллегами, работе в коллективе (ОК-3);
- стремление к саморазвитию, повышению квалификации и мастерства (ОК-6);
- умение критически оценивать собственные достоинства и недостатки, выбирать пути и средства развития первых и устранения последних (ОК-7);
- осознание социальной значимости своей профессии, высокая мотивация к профессиональной деятельности (ОК-8);
- владение основными методами, способами и средствами получения, хранения, переработки информации, навыки работы с компьютером как средством управления информацией (ОК-11);
- способность работать с информацией в глобальных компьютерных сетях (ОК-12);

б) общепрофессиональных (ОПК): (указываются ОПК и их коды);

- способность демонстрировать представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии в целом и её конкретной (профильной) области (ОПК-1);

- способность демонстрировать знание основных положений и концепций в области общего языкознания, теории и истории украинского языка, теории коммуникации (ОПК-2);
- свободное владение украинским языком в его литературной форме, базовыми методами и приемами различных типов устной и письменной коммуникации на данном языке (ОПК-5);
- владение системой лингвистических знаний, включающих в себя знание основных дискурсивными способами реализации коммуникативных целей высказывания применительно к особенностям текущего коммуникативного контекста (время, место, цели и условия взаимодействия) (ОПК-7);

в) профессиональных (ПК): (соотнесенных с видами деятельности и их коды);

научно-исследовательская деятельность:

- способность применять полученные знания в области теории и истории украинского языка и литературы, теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста в собственной научно-исследовательской деятельности (ПК-1);
- способность проводить под научным руководством локальные исследования на основе существующих методик в конкретной узкой области филологического знания с формулировкой аргументированных умозаключений и выводов (ПК-2);
- владение навыками подготовки научных обзоров, аннотаций, составления рефератов и библиографий по тематике проводимых исследований, приемами библиографического описания; знание основных библиографических источников и поисковых систем (ПК-3);
- владение навыками участия в научных дискуссиях, выступления с сообщениями и докладами, устного, письменного и виртуального (размещение в информационных сетях) представления материалов собственных исследований (ПК-4)

педагогическая деятельность:

- способность к проведению учебных занятий и внеклассной работы по языку и литературе в общеобразовательных учреждениях и образовательных учреждениях среднего профессионального образования (ПК-5);
- умение готовить учебно-методические материалы для проведения занятий и внеклассных мероприятий на основе существующих методик (ПК-6);
- готовность к распространению и популяризации филологических знаний и воспитательной работе с учащимися (ПК-7)

В результате изучения учебной дисциплины студент должен:

знать:

- главные идеи ведущих синтаксистов XIX и XX вв.;
- понятие истории лингвистических учений (школа, направление, лингвистическая традиция);
- основные особенности синтаксиса украинского языка;
- факторы синтаксической эволюции;

уметь:

- анализировать научные работы по языкознанию;
- выделять научные достижения лингвистических направлений;
- применить методы синтаксического анализа;
- давать типологическое характеристику синтаксическим явлениям;
- выделять и анализировать синтаксемы, словосочетания, предложения, опираясь на различные синтаксические теории.

владеть:

- навыками синтаксического анализа словосочетаний, предложений.

4. СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ И ФОРМЫ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Курс дисциплины «Современный украинский литературный язык. Синтаксис» предусматривает следующие формы организации учебного процесса: лекции, практические занятия, самостоятельная работа студента.

Материал излагается с использованием объяснительно-иллюстративных, эвристических и исследовательских методов преподавания. При проведении лекций для обсуждения материала широко используются мультимедийные презентации, анимации, а также раздаточные материалы.

В учебном процессе широко применяются активные и интерактивные формы проведения занятий (разбор конкретных ситуаций, дискуссия, полемика), внеаудиторная самостоятельная работа, балльно-рейтинговая система оценки успеваемости, личностно-ориентированное обучение, проблемное обучение, блочно-модульное обучение.

Использование в учебном процессе Интернет-ресурсов по данному курсу; рассмотрение задач, максимально приближенных к конкретным научно-исследовательским ситуациям, которые исторически приходилось решать для анализа синтаксических единиц, с элементами дискуссии и полемикой в процессе поиска путей решения сформулированных проблем; тесты и контрольные работы.

Самостоятельная работа студентов предусматривает изучение учебной и методической литературы, составление конспектов, аннотаций статей, защита презентаций и докладов.

Порядковый номер и тема	Краткое содержание темы
<i>Тема 1.</i>	Типологія синтаксичних зв'язків
<i>Тема 2.</i>	Словосполучення як синтаксична одиниця
<i>Тема 3.</i>	Класифікація речень у сучасній українській мові
<i>Тема 4.</i>	Граматична основа простого речення. Підмет як один з головних членів речення
<i>Тема 5.</i>	Присудок як один з головних членів речення
<i>Тема 6.</i>	Традиційне вчення про другорядні члени речення
<i>Тема 7.</i>	Нове вчення про другорядні члени речення
<i>Тема 8.</i>	Проблема односкладного речення в сучасній
<i>Тема 9.</i>	Повні та неповні речення
<i>Тема 10.</i>	Структурна схема простого речення
<i>Тема 11.</i>	Синтаксис простого ускладненого речення
<i>Тема 12.</i>	Поняття про складне речення
<i>Тема 13.</i>	Складно сурядне речення
<i>Тема 14.</i>	Поняття про складнопідрядне речення
<i>Тема 15.</i>	Логіко-граматичний принцип класифікації складнопідрядних речень
<i>Тема 16.</i>	Структурно-семантичний принцип класифікації складнопідрядних речень
<i>Тема 17.</i>	Складнопідрядне речення з кількома підрядними
<i>Тема 18.</i>	Складне безсполучникове речення
<i>Тема 19.</i>	Складні речення з різними видами зв'язку
<i>Тема 20.</i>	Текст

Тематический план

Содержательный модуль 1 (Синтаксис словосполучення/Синтаксис простого речення)												
Названия содержательных модулей и тем	Количество часов											
	Очная форма обучения						Заочная форма обучения					
	всего	в т.ч.					всего	в т.ч.				
		лекции	практические	лабораторные	самостоятель- ная работа	индивидуаль- ная работа		лекции	практические	лабораторные	самостоятель- ная работа	индивидуальная работа
Содержательный модуль 1 <i>Тема 1.</i> Типологія синтаксичних зв'язків.	17	4	4		9		20	2	2		16	
<i>Тема 2.</i> Словосполучення як синтаксична одиниця.	21	8	4		9		20	2	2		16	
<i>Тема 3.</i> Класифікація речень у сучасній українській мові.	17	4	4		9		18		2		16	
<i>Тема 4.</i> Граматична основа простого речення. Підмет як один з головних членів речення.	17	4	4		9		18		2		16	
<i>Тема 5.</i> Присудок як один з головних членів речення.	17	4	4		9		18		2		16	
<i>Тема 6.</i> Традиційне вчення про другорядні члени речення.	18	4	4		10		16				16	
<i>Тема 7.</i> Нове вчення про другорядні члени речення.	22	8	4		10		16				16	
<i>Тема 8.</i> Проблема односкладного речення в сучасній українській мові.	18	6	2		10		18				18	
<i>Тема 9.</i> Повні та неповні речення.	16	4	2		10		18				18	
<i>Тема 10.</i> Структурна схема простого речення.	17	5	2		10		18				18	
<i>Итого по содержательному модулю 1</i>	180	51	34		95		180	4	10		166	
Содержательный модуль 2 (Синтаксис простого ускладненого речення/Синтаксис складного речення/ Лінгвістика тексту)												
Содержательный модуль 2 <i>Тема 1.</i> Структурна схема простого речення.	13	4	3		6		15	2	2		11	
<i>Тема 2.</i> Синтаксис простого ускладненого речення.	13	4	3		6		15	2	2		11	

Тема 3. Поняття про складне речення.	13	4	3		6		15	2	2		11	
Тема 4. Складносурядне речення.	13	4	3		6		13		2		11	
Тема 5. Поняття про складнопідрядне речення.	13	4	3		6		13		2		11	
Тема 6. Логіко-граматичний принцип класифікації складнопідрядних речень.	13	4	3		6		11				11	
Тема 7. Структурно-семантичний принцип класифікації складнопідрядних речень.	12	4	3		5		11				11	
Тема 8. Складнопідрядне речення з кількома підрядними.	12	4	3		5		11				11	
Тема 9. Складне безсполучникове речення.	12	4	2		5		11				11	
Тема 10. Складні речення з різними видами зв'язку.	12	6	2		5		11				11	
Итого по содержанию модуля 2	126	42	28		56		126	6	10		110	
Итого	306	93	62		151		306	10	20		270	

1. МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ ЛЕКЦИОННЫХ, ПРАКТИЧЕСКИХ И ЛАБОРАТОРНЫХ ЗАНЯТИЙ

Темы лекционных занятий

№ п/п	Название темы	Количество часов (очная форма обучения)	Количество часов (заочная форма обучения)
1	Типологія синтаксичних зв'язків.	4	2
2	Словосполучення як синтаксична одиниця.	8	2
3	Класифікація речень у сучасній українській мові.	4	
4	Граматична основа простого речення. Підмет як один з головних членів речення.	4	
5	Присудок як один з головних членів речення.	4	
6	Традиційне вчення про другорядні члени речення.	4	

7	Нове вчення про другорядні члени речення.	8	
8	Проблема односкладного речення в сучасній українській мові.	6	
9	Повні та неповні речення.	4	
10	Структурна схема простого речення.	5	
11	Структурна схема простого речення.	4	2
12	Синтаксис простого ускладненого речення.	4	2
13	Поняття про складне речення.	4	2
14	Складносурядне речення.	4	
15	Поняття про складнопідрядне речення.	4	
16	Логіко-граматичний принцип класифікації складнопідрядних речень.	4	
17	Структурно-семантичний принцип класифікації складнопідрядних речень.	4	
18	Складнопідрядне речення з кількома підрядними.	4	
19	Складне безсполучникове речення.	4	
20	Складні речення з різними видами зв'язку.	6	
	ВСЕГО	93	10

Темы практических занятий

(тот тип занятий, который предусмотрен учебным планом)

<i>№ п/п</i>	<i>Название темы</i>	<i>Количество часов (очная форма обучения)</i>	<i>Количество часов (заочная форма обучения)</i>
1	Реченнєвотвірні синтаксичні зв'язки	4	2
	Словосполученнєвотвірні зв'язки		
	Реченнєвомодифікаційні зв'язки		
2	Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова	4	2
	Типи словосполучень за семантичними відношеннями		

	Синтаксичні відношення в словосполученні		
	Типи словосполучень за ступенем їх злитості і будовою		
3	Диференціація речень за власне модальністю	4	2
	Класифікація речень за експресією і співвідношенням із судженням. Прагматичні типи речення		
4	Граматична основа простого речення. Поняття члена речення. Підмет і присудок як головний член речення	4	2
	Простий підмет		
	Складений підмет. Особливості реалізації складеного підмета		
5	Присудок як граматична категорія. Простий присудок, морфологічні та семантичні вияви простого присудка	4	2
	Складений дієслівний присудок		
	Складений іменний присудок: основні підходи до аналізу		
6	Традиційне вчення про другорядні члени речення. Означення і прикладка як виразники атрибутивності	4	
	Додаток як другорядний член речення. Типи обставин, їхнє морфологічне вираження		
7	Нове вчення про другорядні члени речення. Обов'язкові та необов'язкові члени речення, валентнозумовлені члени речення	4	
	Детермінанти і дуплекси. Типологія детермінантів і дуплексивів		
8	Проблема односкладного речення в сучасній українській мові. Загальні ознаки односкладних речень. Означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові односкладні речення	2	
	Різновиди односкладних дієслівних речень: безособові та інфінітивні односкладні речення		
	Різновиди односкладних іменних речень		

9	Повні та неповні речення	2	
10	Структурна схема простого речення	2	
11	Структурна схема простого речення	3	2
12	Граматична форма ускладненого речення. Проблема однорідних членів речення	3	2
	Напівпредикативність. Відокремлення як вид ускладнення		
	Вставні і вставлені компоненти		
13	Синтаксична форма і синтаксичне значення складного речення. Типологія поглядів на складне речення. Основні різновиди складного речення	3	2
	Засоби поєднання частин у складному реченні. Типологія синтаксичних зв'язків у складному реченні		
14	Складносурядне речення. Структурний аспект	3	2
	Складносурядне речення. Семантичний аспект		
15	Поняття про складнопідрядне речення. Синтаксична форма і синтаксичне значення складнопідрядного речення	3	2
	Способи зв'язку предикативних частин складнопідрядного речення		
	Типи підрядних речень за формально-граматичною класифікацією. Критерії розрізнення сполучників і сполучних слів		
16	Логіко-граматичний принцип класифікації складнопідрядних речень	3	
17	Структурно-семантичний принцип класифікації складнопідрядних речень. Структурно-семантичні типи складнопідрядних речень за класифікацією В.А.Белошапкової та І.Р.Вихованця	3	
	Структурно-семантична класифікація В.В.Бабайцевої та Л.Ю.Максимова. Типи складнопідрядних речень з структурно- семантичною класифікацією І.І.Слинька, М.Ю.Кобилянської, Н.В.Гуйванюк		

18	Складнопідрядне речення з кількома підрядними. Однорідна і неоднорідна підрядність	3	
	Складні синтаксичні конструкції. Період		
19	Складне безсполучникове речення. Синтаксична форма і синтаксичне значення	2	
	Основні структурні і семантичні типи безсполучникового складного речення		
20	Складні речення з різними видами зв'язку	2	
	Пряме і непряме мовлення		
	Текст. Основні категорії, одиниці і функції тексту		
	Рівні членування тексту. Особливості конструювання тексту		
	<i>ВСЕГО</i>	<i>62</i>	<i>20</i>

5. МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Самостоятельная работа студентов по дисциплине «Синтаксис» включает обработку прослушанного лекционного материала, подготовку к практическим занятиям, подготовку конспектов учебных научных текстов, выполнения и письменное оформление упражнений и заданий. Цель СРС – научить студентов разрабатывать теоретический материал, конспектировать научную литературу по проблемам синтаксиса, совершенствовать умения и навыки работы с лингвистическим материалом.

Организация самостоятельной работы студентов

(соответственно данным в таблице тематического плана)

Виды самостоятельной работы:

- обработка теоретических основ прослушанного материала;
- подготовка к практическим занятиям;
- подготовка учебных или научных текстов;
- самостоятельная подготовка отдельных тем;
- выполнение индивидуальных заданий;
- систематизация изученного материала перед модульным контролем.

<i>№ п/п</i>	<i>Название темы</i>	<i>Количество часов (очная форма обучения)</i>	<i>Количество часов (заочная форма обучения)</i>
1	Типологія синтаксичних зв'язків.	9	16
2	Словосполучення як синтаксична одиниця.	9	16
3	Класифікація речень у сучасній українській мові.	9	16
4	Граматична основа простого речення. Підмет як один з головних членів речення.	9	16
5	Присудок як один з головних членів речення.	9	16
6	Традиційне вчення про другорядні члени речення.	10	16
7	Нове вчення про другорядні члени речення.	10	16
8	Проблема односкладного речення в сучасній українській мові.	10	18
9	Повні та неповні речення.	10	18
10	Структурна схема простого речення.	10	18
11	Структурна схема простого речення.	6	11
12	Синтаксис простого ускладненого речення.	6	11
12	Поняття про складне речення.	6	11
14	Складносурядне речення.	6	11
15	Поняття про складнопідрядне речення.	6	11
16	Логіко-граматичний принцип класифікації складнопідрядних речень.	6	11
17	Структурно-семантичний принцип класифікації складнопідрядних речень.	5	11
18	Складнопідрядне речення з кількома підрядними.	5	11
19	Складне безсполучникове речення.	5	11
20	Складні речення з різними видами зв'язку.	5	11
	ВСЕГО	151	270

ТИПОЛОГІЯ СИНТАКСИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

1. Вихованець І.Р. Граматичні вияви керування // Лінгвістичні-студії: 36. наук, праць. Вип.2. - Донецьк: ДонДУ, 1996. - С. 9 - 14.

2. Вінтонів М.О. Проблеми визначення зв'язку між головними членами речення // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 2. - Донецьк: ДонДУ, 1996. - С. 91 - 94.
3. Глушкова Г.М. Структура категорії сурядності // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 1. - Донецьк: ДонДУ, 1994. - С. 64 - 68.
4. Шведова Н.Ю. Согласование и координация: их сходство и различия // Проблемы истории и диалектологии славянских языков: Сб. к 70-летию чл.-кор. АН СССР И. Борковского. - М.: Наука, 1971. - С. 312 - 319.

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЯК СИНТАКСИЧНА ОДИНИЦЯ

1. Балко М. Еволюція поглядів на статус і структуру цілісних словосполучень сучасної української мови // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 10. - Донецьк: ДонДУ, 2002. - В. 32-37.
2. Филиппов Л.К. Многочленные субстантивные словосочетания // Русский язык в школе. - 1973. - № 4. - С. 83 - 85.
3. Фоменко Ю.В. Типы синтаксически неразложимых словосочетаний в русском языке // Русский язык в школе. - 1981. - № 1. - С. 92 - 100.

СИНТАКСИС ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ. КЛАСИФІКАЦІЯ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

1. Загнітко А.П. Граматичний аналітизм і реченнева структура // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 1. - Донецьк: ДонДУ, 1994. - С. 41 - 64.
2. Кононенко В.І. Нові тенденції у розвитку сучасного синтаксису // Українська мова і література в школі. - 1973. - № 1. - С. 19-27.
3. Дудик П.С. Спонукальні речення і слова-речення // Українська мова і література в школі. - 1971. - № 9. - С. 30-35.

ГРАМАТИЧНА ОСНОВА ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ ПІДМЕТ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ

1. Вихованець І.Р. Називний, орудний і знахідний відмінки у функції присудка // Українська мова і література в школі. - 1973. - № 8. - С. 23 - 33.
2. Вихованець І.Р. Прийменниковий давальний у структурі словосполучення і речення // Синтаксис словосполучення і простого речення. Синтаксичні категорії і зв'язки. - К.: Наук, думка, 1975. - С. 85 - 108.
3. Іваницька Н.Л. Взаємна зумовленість форм головних членів двоскладного речення // Українська мова і література в школі. - 1979. - № 10. - С. 28 - 34.
4. Іваницька Н.Л. Складений присудок як синтаксична структура // Синтаксис словосполучення і простого речення. Синтаксичні категорії і зв'язки. - К.: Наук, думка, 1975. - С. 59-85.
5. Іваницька Н.Л. Трьохелементний присудок в українській мові // Українська мова і література в школі. - 1973. - № 1. - С. 16 - 24.
6. Москаленко Н.А. Підмети, виражені словосполученням // Українська мова і література в школі. - 1970. - № 9. - С. 23-33.

ПРИСУДОК ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ

1. Вихованець І.Р. Називний, орудний і знахідний відмінки у функції присудка // Українська мова і література в школі. - 1973. - № 8. - С. 23-33.
2. Вихованець І.Р. Прийменниковий давальний у структурі словосполучення і речення // Синтаксис словосполучення і простого речення. Синтаксичні категорії і зв'язки. - К.: Наук, думка, 1975. - С. 85-108.
3. Вінтонів М. Моделі складеного іменного присудка в сучасній українській мові (II) // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 4. - Донецьк: ДонДУ, 1998. - С. 24 - 30.
4. Вінтонів М. Питання межі складеного дієслівного присудка в сучасній українській мові // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 8. - Донецьк: ДонДУ, 2001. - С. 72 - 76.

5. Іваницька Н.Л. Взаємна зумовленість форм головних членів двоскладного речення // Українська мова і література в школі. - 1979. - № 10. - С. 28 - 34.

ТРАДИЦІЙНЕ ВЧЕННЯ ПРО ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ СТРУКТУРА ПОШИРЕНОГО ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

1. Безпояско О.К. Інфінітив у функції другорядних членів речення // Українська мова і література в школі. - 1984. - № 3. - С. 51 - 53.

2. Богдан М.М. Значення і синтаксичні функції родового присубстантивного відмінка (безприйменникові конструкції) // Українська мова і література в школі. - 1975. - № 6. - С. 35-45.

3. Ключковський Б.Г. Прикладка і сполучення неприкладкового характеру // Українська мова і література в школі. - 1976. - № 12. - С. 20 - 29.

4. Сич В.Ф. Синтаксичні функції інфінітива // Українська мова і література в школі. - 1972. - № 3. - С. 24-30.

ПРОБЛЕМА ОДНОСКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

1. Дудик П.С. Питальні речення і питальні слова-речення // Українська мова і література в школі, -1975.-№ 1*-С. 26-36.

2. Загнітко А. Проблема односкладного речення у сучасній лінгвістиці // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 3. - Донецьк: ДонДУ, 1997. - С. 17 - 27.

3. Загнітко Л. Семантика і функції безособових речень у говірках Донеччини // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 8. - Донецьк: ДонНУ, 2001. - С. 221 - 225.

4. Слинько І.І. Типи простих речень // Українська мова і література в школі. - 1977. - № 9. - С. 51-59.

5. Слинько І.І. Чи є односкладні речення? // Мовознавство. - 1985. -№ 4. - С. 48 - 53.

ПОВНІ ТА НЕПОВНІ РЕЧЕННЯ

1. Вінтонів М. Функціонування нерозчленованих речень-висловлень з нульовою темою у поезії В.Стуса // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 9. - Донецьк: ДонНУ, 2002. - С. 46-50.

2. Шульжук К.Ф. Повні і неповні речення // Українська мова і література в школі. - 1971. -№ 6.-С. 25-30.

3. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / За ред. І.К. Біло діда. - К.: Наук, думка, 1972.-С. 262-283.

СТРУКТУРНА СХЕМА ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

1. Вінтонів М. Дискусійні питання мовознавчої інтерпретації структурної схеми простого речення // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 7. - Донецьк: ДонНУ, 2001. - С. 57-60.

2. Мурзіна Л. Позиційна структура речення і похідні іменники зі значенням інструментальності // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 3. - Донецьк: ДонДУ, 1997. - С. 45-50.

3. Городенська К. Симетрія та асиметрія між'ярусних відношень // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 4. - Донецьк: ДонДУ, 1998. - С. 6 - 12.

4. Даскалюк О. Специфіка імперативної парадигми // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. Вип. 11. - Донецьк: ДонНУ, 2003. - Ч. 1. - С. 38 - 43.

СИНТАКСИС ПРОСТОГО УСКЛАДНЕНОГО РЕЧЕННЯ

1. Рогаль М.С. Відокремлені додатки // Українська мова і література в школі. - 1974. - № 1.-С.71 -72.

2. Війтик О.М. Однорідні і неоднорідні означення // Українська мова і література в школі. -1973.-№3.-С. 58-62.

3. Іващенко Д.П. Відокремлені означення // Українська мова і література в школі. - 1972.

ПОНЯТТЯ ПРО СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. - К.: Либідь, 1993. - С. 279-297.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис: Монографія. - Донецьк: ДонНУ, 2001. - С. 319 - 337.
3. Гепнер Ю. Р. Сложное предложение и принципы его изучения. - Харьков: Изд-во Харьков, ун-та, 1963. - 156 с.

СКЛАДНОСУРЯДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Герман К.Ф. Складносурядні речення з градаційними сполучниками // Українська мова і література в школі. - 1972. - № 1. - С. 28 - 30.
2. Д'якова Т. Семантичні типи протиставних відношень у складних реченнях зі сполучниками але, проте, однак // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. - Вип. 11.- Донецьк: ДонНУ, 2003,-4.1.-С. 129- 135.
3. Глушкова Г.'До питання про сурядні сполучники // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. - Вип. 7. - Донецьк: ДонНУ, 2001. - С. 60 - 64.
4. Мельничайко В. Я. Про вивчення складносурядних речень // Українська мова і література в школі. - 1977. - № 9. - С. 44 - 51.

ПОНЯТТЯ ПРО СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Поспелов М. С. Складнопідрядне речення і основні особливості його будови // Українська мова і література в школі. - 1953. - № 1. - С. 23 - 28.
2. Герман К. Ф. Критерії розрізнення омонімічних сполучників і сполучних слів // Українська мова і література в школі. - 1970. - № 5. - С. 54 - 56.
3. Дорошенко С. Розширення ряду сполучних виразів у складнопідрядних реченнях в сучасній українській мові // Функціонально-комунікативні аспекти граматики тексту / Збірник наукових праць, присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, академіка АН ВШ України, завідувача кафедри української мови ДонНУ Загнітка Анатолія Панасовича. - Донецьк: ДонНУ, 2004. - С. 36 - 38.
4. Мельничук О. С. Про природу складнопідрядних речень та принципи їх класифікації // Українська мова і література в школі. - 1953. - № 2. - С. 25 - 36.
5. Слинько І.І. Сполучник чи сполучне слово // Українська мова і література в школі. - 1987.-№ 4.-С. 31-36.

ЛОГІКО-ГРАМАТИЧНИЙ ПРИНЦИП КЛАСИФІКАЦІЇ

1. Семенюченко М. Л. Розмежування часових і умовних підрядних речень // Українська мова і література в школі. - 1973. - № 2. - С. 34 - 37.
2. Лабунець Н. Ф. Розпізнавання означальних речень серед інших підрядних // Українська мова і література в школі. - 1973. - № 2. - С. 17-23.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ ПРИНЦИП КЛАСИФІКАЦІЇ

1. Медушевський А. П. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень // Українська мова і література в школі. - 1974. - № 10. - С. 83 - 85.
2. Горяна Г. М., Горяний В. Д. Вивчення складнопідрядних речень з підрядними означальними та з'ясувальними // Українська мова і література в школі. - 1974. - № 10. - С. 71-74.
3. Пономарьова Л. Диференційні та кваліфікаційні ознаки складнопідрядних речень прислівного типу // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. - Вип. 8. - Донецьк: ДонНУ, 2001. - С. 82-88.

СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ З КІЛЬКОМА ПІДРЯДНИМИ

1. Кучеренко І. К. Складнопідрядні речення з кількома підрядними // Українська мова і література в школі. - 1973. - № 5. - С. 30 - 39.
2. Шульжук К. Ф. Семантична структура складного багатокомпонентного речення // Мовознавство. - 1987. - № 6. - С. 24 - 32.
3. Козіцька О. А. Особливості структури контамінованих складнопідрядних багатокомпонентних речень // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. - Донецьк: ДонДУ, 1998. - Вип. 4. - С. 62-65.
4. Козіцька О. А. Складнопідрядні речення з однорідною і послідовною підрядністю // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені ІМ.Коцюбинського. Серія "Філологія". - Вінниця, 1999. - № 1. - С. 117 - 120.

БЕЗСПОЛУЧНИКОВЕ СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Бронська А. А. Про синтаксичні відношення у безсполучникових складних реченнях // Мовознавство. - 1973. - № 6. - С. 56-63.
2. Рожило Л. П. Співвідносність сполучникових і безсполучникових складних речень // Українська мова і література в школі. - 1972. - № 10. - С. 59 - 63.

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ'ЯЗКУ

1. Шульжук К. Ф. Складні речення з різними видами зв'язку // Українська мова і література в школі. - 1987. - № 7. - С. 44 - 48.
2. Кучеренко І. К. Складні речення з сурядністю і підрядністю // Українська мова і література в школі. - 1973. - № 11. - С. 27 - 33.

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ. ОСНОВНІ ОДИНИЦІ ТЕКСТУ

1. Кирпичникова Н.В. О способах соединения предложений в связной речи // Русский язык в школе. - 1960. - № 5. - С. 34 - 38.
2. Пац Л. Функціонально-семантичні вияви категорії зв'язності в художньому тексті // Лінгвістичні студії: 36. наук, праць. - Донецьк: ДонДУ, 2007. - Вип. 15. - С. 453 - 457.
3. Мельничайко В.Я. Період // Українська мова і література в школі. - 1975. - № 7. - С. 61 - 68.

Самостоятельная подготовка отдельных тем:

ТЕМА: СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ (колоквіум)

Основні питання

1. Загальне поняття підрядності. Типологія синтаксичних зв'язків у складнопідрядному реченні (І.Р. Вихованець, О.М. Пешковський, А.П. Загнітко, В.А. Белошапкова, І.Г. Чередниченко).
2. Еволюція поглядів на складнопідрядне речення в українській лінгвістиці ХІХ ст.
3. Динаміка поглядів українських лінгвістів кінця ХІХ - початку ХХ ст. на структуру складнопідрядного речення (дискусія кінця ХІХ - початку ХХ ст.).
4. Дискусія про семантичні і структурні класи складнопідрядного речення у 50-60-ті роки ХХ ст.
5. Логіко-граматична класифікація складнопідрядних речень: переваги, недоліки. Кваліфікаційні і диференційні ознаки різновидів складнопідрядних речень.
6. Формально-граматична класифікація складнопідрядних речень: типологія сполучників і сполучних слів (Л.А. Булаховський, О.М. Пешковський, Д.М. Кудрявський).
7. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень. Спільне і відмінне у кваліфікаційних підходах В.А. Белошапкової, І.Р. Вихованця, І.І. Слинька, Л.Ю.Максимова.
8. Особливості класифікації складнопідрядних речень займенниково-співвідносного

типу, основні різновиди.

9. Специфіка кваліфікації нерозчленованих складнопідрядних речень І.І. Слиньком, назвати основні семантичні розряди.

10. Специфіка кваліфікації розчленованих складнопідрядних речень І.І. Слиньком, назвати основні семантичні розряди.

11. Специфіка кваліфікації складнопідрядних речень з ознаками розчленованості і не розчленованості І.І. Слиньком, назвати основні семантичні розряди.

12. Кваліфікаційні підходи до аналізу складнопідрядних речень нерозчленованого типу В.А. Белошапковою, вказати основні різновиди нерозчленованих речень.

13. Кваліфікаційні підходи до аналізу складнопідрядних речень розчленованого типу В.А. Белошапковою, вказати основні різновиди розчленованих речень.

14. У чому полягає специфіка підходу до кваліфікації складнопідрядних речень Є.В.Кротевича? Чому він піддає критиці логіко-граматичні засади класифікації складнопідрядного! речення?

15. З'ясуйте специфіку формально-граматичної класифікації складнопідрядних речень, запропонованої Д.М. Овсянико-Куликовським.

Література

а) основная

Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. - К.: Либідь, 1993. - С. 279-347.

Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. - Донецьк: ДонНУ, 2001. - С. 354-418.

Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови. - К.: Либідь, 1995. - С. 186-268.

Мельничук О.С. Розвиток структури слов'янського речення. - К.: Наук, думка, 1966. - С. 201-250.

Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. - К.: Вища школа, 1994. - С. 416-596.

Сучасна українська мова / За ред. О.Д. Пономарева. - К.: Либідь, 1997. - С. 311-341.

Чередниченко І.Г. Складнопідрядне речення в сучасній українській мові. - Чернівці: Вид-во Чернівецького університету, 1959. - 134 с.

Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: Підручник. - К.: ВЦ «Академія», 2004. - С.231-242.

б) дополнительная

Белошапкова В.А. Сложное предложение в современном русском языке. - М.: Просвещение, 1967.

Валгина Н.С. Синтаксис современного русского языка. - М.: Высшая школа, 1973.

Валгина Н.С. Сложноподчиненное предложение в современном русском языке. - М.: Просвещение, 1966. - С. 12-28, 45-51.

Гмир І.С. Розрізнення сполучників від однозвучних сполучень слів // Українська мова і література в школі. - 1974. - № 3. - С. 54-56.

Горяна Г.М., Горяний В.Д. Вивчення складнопідрядних речень з підрядними означальними та з'ясувальними // Українська мова і література в школі. - 1974. - № 10. - С. 71-74.

Кващук А.Г. Синтаксис складного речення. - К.: Рад. школа, 1986.

Кротевич Є.В. Будова складнопідрядного речення в сучасній українській мові // Українська мова і література в школі. - 1952. - № 1. - С. 17-23.

Лабунець Н.Ф. Підрядні означальні речення // Українська мова і література в школі. - № 9.-С. 50-52.

Маргітич Г.М. Загальне поняття про складнопідрядне речення // Українська мова і

література в школі. - 1969. - № 8. - С. 75-79.

Мельничук О.С. Про природу складнопідрядних речень та принципи їх класифікацій // Українська мова в школі. - 1953. - № 2.

Орлов К.П. К вопросу о классификации сложноподчиненных и придаточных предложений русского языка // Филологические науки. - 1970. - № 5. - С. 52-63.

Поспелов М.С. Складнопідрядне речення і основні особливості його будови // Українська мова в школі. - 1953. - № 1. - С. 23-28.

Сучасна українська літературна мова / За заг. ред. І.К.Білодіда. - К.: Наук, думка, 1972. - С. 310-387.

6. ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ ЗАДАНИЯ

Индивидуальная работа

НАЗВАНИЕ

Цель: развивать умения и навыки работы с лингвистическим материалом.

Завдання 1. Виконати вправи зі шкільних підручників. Виконати 4 вправи з кожної теми

1.	Словосполучення як синтаксична одиниця
2.	Граматична основа простого речення. Підмет як один з головних членів речення
3.	Присудок як один з головних членів речення
4.	Традиційне вчення про другорядні члени речення
5.	Проблема односкладного речення в сучасній українській мові
6.	Повні та неповні речення
7.	Синтаксис простого ускладненого речення
8.	Складносурядне речення
9.	Складнопідрядних речень
10.	Складнопідрядне речення з кількома підрядними
11.	Складне безсполучникове речення
12.	Складні речення з різними видами зв'язку

Завдання 2. Підібрати текст з художньої літератури обсягом 10 тис. знаків. Виконати повний синтаксичний аналіз речень.

Завдання 3. Виконання вибірових індивідуальних завдань

7. КОНТРОЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ К ПРОМЕЖУТОЧНОЙ АТТЕСТАЦИИ (зачету)

1. Синтаксис як учення про будову словосполучень, речень і складного синтаксичного цілого в сучасній українській літературній мові.
2. Речення, словосполучення і складне синтаксичне ціле як предмет синтаксису. Речення як основна одиниця мови і мовлення.
3. Речення і судження (питання і спонування). Члени речення і члени судження.
4. Предикативність, модальність, часова віднесеність, відносна змістова, граматична та інтонаційна завершеність як ознаки речення.
5. Словосполучення як некоммуникативна синтаксична одиниця. Розмежування вільних синтаксичних словосполучень і фразеологічних одиниць. Типи синтаксичних слово-

сполучень.

6. Проблема сурядних сполучень слів.
7. Підрядні словосполучення. Підрядні словосполучення і способи вираження в них синтаксичних відношень - означальних, об'єктних, комплетивних, обставинних, апозитивних.
8. Типи підрядних словосполучень за морфологічною ознакою головного компонента: дієслівні, іменні, прислівникові.
9. Типи підрядного зв'язку в структурі простого речення: узгодження (повне і неповне); кореляція (повна і неповна); керування (сильне, напівсильне і слабе); прилягання (власне, відмінкове).
10. Типи речень за метою висловлення: розповідні, питальні й спонукальні. Окличні речення як засіб вираження почуття: розповідно-окличні, спонукально-окличні, питально-окличні.
11. Прагматичні типи речень.
12. Просте речення. Основи поділу речень на прості й складні. Двоскладні та односкладні прості речення (непоширені й поширені, повні й неповні). Загальна характеристика кожного з цих типів. Поняття про актуальне членування речення.
13. Двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення; їх відповідність членам судження.
14. Підмет і способи його вираження. Простий і складений підмети.
15. Присудок. Простий присудок, його вираження. Ускладнені форми присудка.
16. Складений присудок: іменний і дієслівний. Зв'язка як компонент складеного присудка, різні її типи. Способи вираження іменного складеного присудка.
17. Дієслівний складений присудок, характер, зв'язки в ньому. Ускладнені форми дієслівного складеного присудка.
18. Питання про складений присудок. Синоніміка різних форм присудка. Координація простого і складеного присудка з підметом.
19. Другорядні члени речення; їх роль у формуванні структури простого речення.
20. Додаток як синтаксичне вираження об'єкта. Прямий і непрямої додаток. Придієслівні й при іменні додатки. Додатки при словах категорії стану. Вираження додатка нерозкладним сполученням слів.
21. Означення як синтаксичне вираження атрибута. Узгоджені і неузгоджені означення, способи їх вираження. Розмежування неузгоджених означень і додатків, залежних від іменників. Вираження неузгодженого означення словосполученням. Означення при особових займенниках.
22. Прикладка як особлива форма означення. Місце прикладок та їх змістові функції у відношенні до означуваного слова.
23. Обставини як синтаксичне вираження різних ознак і відношень дії або стану. Типи обставин за значенням і способом вираження їх окремими словами і сполученнями слів. Роль обставин у формуванні структури простого речення.
24. Нове вчення про другорядні члени речення. Основні підходи до аналізу другорядних членів речення і головних членів речення в межах нового вчення про другорядні члени речення.
25. Обов'язкові та необов'язкові члени речення, валентнозумовлені члени речення. Детермінанти. Фонові детермінанти. Детермінанти зумовленості. Детермінанти з характеризувальним значенням. Дуплекси.
26. Односкладні речення. Поняття про односкладні речення. Характер головного члена в них.
27. Характеристика структурних типів односкладних речень: означено-особових, неозначено-особових, узагальнено-особових, безособових, інфінітивних, номінативних, вокативних, генітивних.
28. Неповні речення. Умови вживання неповних речень. Двоскладні й односкладні неповні речення, структурні різновиди та їх функції. Еліптичні речення.

29. Особливості пунктуації в неповних реченнях на місці неназваного члена. Уживання неповних речень у різних стилях мови. Приєднувальні конструкції як специфічні різновиди неповних і повних речень. Активний і пасивний звороти в українській мові. Слова-речення, типи їх за значенням і функціями.

30. Порядок слів у простому реченні. Прямий і непрямий порядок слів. Граматичні й емоційно-змістові функції порядку слів реченні. Структурна схема простого речення.

9. ОБРАЗЕЦ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЯ

(образец варианта и критерии оценивания)

ГОУ ВПО «ДОНЕЦКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

Филологический факультет

Направление подготовки: **45.03.01 Филология**

Профиль: **Славянская филология**

Семестр _____

Учебная дисциплина _____

МОДУЛЬНАЯ КОНТРОЛЬНАЯ РАБОТА ВАРИАНТ №1

I. Визначити структурно-семантичні ознаки складносурядного речення, змістову та інтонаційну єдність частин. Сурядні сполучники як один із засобів вираження синтаксичних і змістових відношень між компонентами складносурядного речення. Єднальні, протиставні й розділові сполучники.

II. Тестові завдання:

1. Визначити складносурядне речення з протиставними відношеннями.

- А) Кожна птиця має свій голос, / кожне поле має свій колос, /кожна справа – свої почини, / кожна казка – свої причини.
- Б) Зазнали ми тоді гіркої втрати... / Багато сліз сама я пролила, / Зате тепер навчилася шанувати / Любов і мир родинного житла..
- В) Наснилася радість, торкнулась чола, / і я телефон Ваш набрала.
- Г) Пожадливого гроші розпалюють, а не насичують.
- Д) З високих круч луна орлиний клекіт, / лиш тихі води все стоять мовчазно.

2. Визначити складносурядне речення з розділовими відношеннями.

- А) Ціна словам однакова од роду: / Чи присягаєш на вітрах сторіч / При свідкові у вірності народу, / Чи другові без свідка, віч-на-віч.
- Б) То весна чи осінь. Не згадаю.
- В) В зіницях – то день ясний, то ніч...
- Г) Чи дружина вірна, чи скорботна мати, чи сестра твоя шлють ті листи.
- Д) Чи ти – любов, чи ти – розрада, із чарівним розльотом брівки, тільки відгомін любов..

3. Складнопідрядним з підрядним означальним є речення:

- А) Мова є одним з найважливіших засобів, що об'єднує людей у нації.
- Б) Олюнька вигнала свій товар на опуст і ждала тут, поки інші діти не позаганяють свого.
- В) До заходу сонця було ще геть далеко, щойно пробудилися жайворонки.
- Г) На розкуйовдженій голові мала драну хустку, зав'язану на шляхетський лад під бородою.

4. Кома ставиться між однорідними членами речення у рядку (розділові знаки пропущені):

- А) Високий смуглявий хлопець зустрів нас на станції.
- Б) Сядь відпочинь коло мене, серденько моє!
- В) Сарай не сарай, а погрітися можна.
- Г) А по дашку прозорої веранди ходили то дощі то голуби.

5. У всіх словосполученнях залежне слово поєднане з головним зв'язком узгодження у рядку:

- А) побачити дівчину, скоїти злочин, повідомити по радіо, здійснити мрію;
- Б) рідний батько, багатюща спадщина, швидко бігти, бути на сторожі;
- В) сині далі, далека путь, четвертий поверх, напружена праця;
- Г) перший день, дуже приємний, занадто швидкий, вагова категорія;

6. Складнопідрядним з підрядним обставинним умови є речення:

- А) Якщо Гаркуша прийде у синцях, вона знову буде плакати.
- Б) Дзвонять радісно далі туманні, мов перейдені весни й літа.
- В) Не бійтесь смутків, хоч вони як ріки.
- Г) Сьогодні я такий веселий, що молодіти хочу знов.

7. Складнопідрядним з підрядним означальним є речення:

- А) Я збагнула, що забуття не суджено мені.
- Б) Голова не той, хто дуже кричить, а той, хто вміє навчить.
- В) Ганнуса почувалася щасливою тоді, коли бачила матір щасливою.
- Г) Виходь у світ, бо дорога відкрита.

8. Позначте речення з уточнюючим членом, у якому перед сполучником потрібно поставити кому (розділові знаки пропущено):

- А) Таку тикву саджають щоб із неї виросла посудина на зразок глека або невеликої амфори.
- Б) Довге життя випало Дорошенчисі або Чабанисі як частіше називають ще її.
- В) Гуси чи лебеді в небі плывуть там угорі наді мною?
- Г) Хамелеон або деревна ящірка Африки добре пристосований до життя на деревах.
- Д) Хвилі колосків то вганялись півкругом у ліс то забігали вузькою річкою або сагою глибоко в діброву.
- Е) Найкрасивіша рослина українських водойм біле латаття або водяна лілія.

9. Позначте речення, що відповідає такій характеристиці: складне речення з різними типами синтаксичного зв'язку (сполучниковим і безсполучниковим):

- А) Демократія тим і добра, що при ній не держава руйнує людину, а людина будує державу і саму себе.
- Б) Пігмей бажа високим бути на зріст, порядним хоче виглядати злодій, завжди злочинець – на ділах добродій.
- В) Преславне українське слово звучить у серці у моїм, бо мова – хліб, а не полова: я чув її із уст батьків.

10. Позначте безсполучникове складне речення, між частинами якого ставиться тире (розділові знаки пропущено):

- А) Я в давню істину увірував глибоко найвища мудрість в простоті високій.
- Б) Людина йде до краси творить її цим і відрізняється вона від усього сущого.
- В) Пригадаймо золота тиха осінь застеляла жовтим листям княжий Львів.
- Г) Всі бджоли злетілись гудуть золотаві рої.

11. Складним є речення:

- А) Хто ставить завдання простіші, той швидше мети досягає.

- Б) Он ліс знімає золотистий бриль, прощаючись із відлетілим літом.
- В) Білий пилок сіявся з неба, устеляв сивою намороззю трави.
- Г) Зоря, здавалось, просвітила знову борцям визвольний, легендарний шлях.

12. Позначте односкладне неозначено-особове речення:

- А) Не приймаю обчухрану мову, довіряюсь пшеничному слову.
- Б) Маму треба любити й розуміти.
- В) Зачерствілі очищуймо душі!
- Г) Задзвонили в усі дзвони по всій Україні.

13. Установіть відповідність між реченнями та їх характеристиками:

Односкладне речення

А) означено-особове	1. Світлішає в житті і на душі.
Б) неозначено-особове	2. Ніжні сутінки. Вечір.
В) безособове	3. Вечірнє сонце, дякую за день! Вечірнє сонце, дякую за втому!
Г) узагальнено-особове	4. І сад, і гай, і пісня солов'я – дорогоцінна спадщина моя.
Д) називне	5. Десять раз подумай, а раз скажи.

14. Простим є речення:

- А) Далеко чути звуки, гучно линуць голоси.
- Б) Ясної тихої днини кружляє над землею, сідає на обличчя павутиння.
- В) Пташині зграї злітають високо в небо, і від того здіймається вітер.
- Г) Осінь не забарилася, бо закони природи невблаганні.

15. Визначити складнопідрядне речення, частини якого поєднані сполучником, (а не сполучним словом).

- А) Суховієм величали його сивовусі запорожці, хоча на час обрання Петра Суховієнка гетьманом було йому всього близько 24 років.
- Б) Чому б гетьмана Сагайдачного не зобразити з піднятим у руці мечем, який він отримав з рук королевича Владислава у 1621 р. як нагороду за успішні дії під Хотинською фортецею.
- В) Вирішальний бій між коронним і козацьким військами відбувся біля р. Солониці, де
- С. Жулкевський від 24 травня до 8 червня безперестанно штурмував оборонний табір запорозького війська, організований новообраним гетьманом.
- Г) Друзі підійшли до лісу, що виднівся здалеку.

16. Знайти речення, яке не є складнопідрядним з підрядним з'ясувальним:

- А) Статистика свідчить, що одночасно з падінням використання газу підвищується дитяча захворюваність в школах.
- Б) Учені вважають, що шлях до свого дипломатичного визнання Київська Русь розпочала принаймні з VI ст.
- В) Учені стверджують, що загальний книжковий фонд Київської Русі складався не менше ніж з 130–140 тис. томів.
- Г) Ліс – це природна аптека, що з давніх-давен постачає ліки.

17. Визначити складнопідрядне речення з підрядним обставини часу:

- А) В яку пору року ви б не завітали до Карпат, вони завжди полонять ваше серце замріяними, вкритими сріблястими шубами зимовими горами чи морем квітів навесні, зеленим розмаїттям лісів улітку чи дивовижними виноградниками восени.
- Б) Де день і ніч переписувалися, оздоблювалися та перепліталися книги, там активно поповнювалися книжкові фонди.
- В) Якщо зібрати воедино всі бичування наших святинь упродовж століть, то свист батогів у «Страстях Христових» можна вважати символом усього трагічного в українській культурі.
- Г) Дарма що в грудні, за народним уявленням, зима повертає на мороз, сонце вже йде на літо.

18. Знайти речення, яке не є складнопідрядним з підрядним обставини наслідку:

- А) Студент на випускному іспиті дав блискучу відповідь, так що члени екзаменаційної комісії були приємно вражені.
- Б) Сонце вдень добре пекло, так що й уночі було важко дихати.
- В) Юнаки підійшли до села з півдня, так що зараз у них був вільний шлях на захід.
- Г) Щоб глибоко пізнати душу народу, потрібно добре знати його усну творчість

19. Визначити речення, яке не є складнопідрядним обставини способу дії:

- А) Спереду засвічувались у тумані залізничні огні, ніби розцвітали велетенські золоті лілії.
- Б) Дівчата засміялися, мов маленькі дзвіночки чемно привіталися з ранковим сонцем.
- В) Загриміло, ударило так, наче розкололися всі найбільші карпатські верхи.
- Г) Раптом стало так тихо, ніби вся земля боязливо завмерла в очікуванні грізних ударів першої весняної грози.

20. Визначити складнопідрядне речення з підрядним означальним:

- А) Розмальовування яйця – напрочуд чисте мистецтво, яке втілює в собі високу духовність народу і в сучасну епоху уповільнює занепад традиційної моралі.
- Б) Я з радісним серцем вирушаю туди, де на мене чекають найрідніші й найближчі мені люди – мої батьки.
- В) Коли ти можеш спочатку думати, а потім діяти, то ти вже опанував непросту науку дорослого життя.
- Г) Ганна Горват намагалася грати на скрипці, а потім почала із захопленням малювати, хоча ніхто її цього не навчав.

III. Зробити повний синтаксичний розбір речення

Тоню охоплює лихоманкове збудження, дріж, трепет, що це вони з Віталіком аж куди добулися, одні-однісінькі опинились на цьому островку, як робінзони, де їх оточує химерне залізне бескеття.

Утверджено на засіданні кафедри _____,
протокол № ____ от «__» _____ 20__ г.

Заведуючий кафедрой
Преподаватель

_____
_____

Критерии оценивания модульного контроля

Номер задания	Количество баллов
1.	3
2.	5 (1 правильный ответ – 0,25 б.)

3.	2
Всього	10

10. ОБРАЗЕЦ ЭКЗАМЕНАЦИОННОГО БИЛЕТА

(теоретические вопросы к экзамену, образец билета и критерии оценивания)

Теоретические вопросы к экзамену

1. Синтаксис як учення про будову словосполучень і речень у сучасній українській літературній мові.
2. Предикативність, модальність, часова віднесеність, відносна змістова, граматична та інтонаційна завершеність як ознаки речення.
3. Реченнєвомодифікаційні синтаксичні зв'язки: напівпредикативний, сурядний, модальний, дуплексивний, інтродуктивний, апелятивний, опосередкований.
4. Проблема сурядних сполучень слів.
5. Типи підрядних словосполучень за морфологічною ознакою головного компонента: дієслівні, іменні, прислівникові. Типи підрядного зв'язку в структурі словосполучення: узгодження (повне і неповне, формально-граматичне, асоціативне і смислове); кореляція (повна і неповна) керування (сильне, напівсильне і слабе, опосередковане і неопосередковане, варіативне і неваріативне); прилягання (власне, відмінкове).
6. Просте речення. Основи поділу речення на прості й складні. Двоскладні прості речення (непоширені й поширені, повні й неповні). Загальна характеристика кожного з цих типів.
7. Двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення: їх відповідність членам судження.
8. Способи вираження іменного складеного присудка. Дієслівний складений присудок: характер, допоміжні дієслова в ньому. Ускладнені форми дієслівного складеного присудка.
9. Питання про іменний присудок з нульовою зв'язкою.
10. Підмет і способи його вираження.
11. Додаток як синтаксичне вираження об'єкта. Прямий і непрямий додаток. Придієслівні й приіменні додатки. Додатки при словах категорії стану. Вираження додатка нерозкладним сполученням слів.
12. Прикладка як особлива форма означення. Місце прикладок та їх змістові функції у відношенні до означуваного слова.
13. Нове вчення про другорядні члени речення. Детермінанти, типи детермінантів. Дуплексиви.
14. Семантико-синтаксична структура речення: типологія поглядів.
15. Суб'єктивні смисли речення. Обов'язкові та необов'язкові суб'єктивні смисли, засоби їх вираження.
16. Семантико-синтаксична валентність: структура і функції. Основні компоненти семантико-синтаксичної валентності, активна і пасивна валентність.
17. Односкладні речення. Поняття про односкладні речення. Характер головного члена односкладних речень.
18. Неповні речення. Умови вживання неповних речень. Двоскладні й односкладні неповні речення, структурні різновиди та їх функції. Еліптичні речення. Особливості пунктуації в неповних реченнях на місці неназваного члена. Уживання неповних речень у різних стилях мови.
19. Синтаксис ускладненого речення. Поняття про семантичне ускладнення простого речення.
20. Типи формального ускладнення простого речення: відокремлені обставини. Закономірності вияву порівняння у структурі простого речення, однорідні члени речення.

21. Структурна схема простого речення. Поняття структурної схеми речення.
22. Парадигма речення. Поняття парадигми речення, підходи до її аналізу.
23. Співвідношення актуального членування речення з формально-граматичним і власне семантичним структуруванням речення. Засоби вираження актуального членування речення. Типи висловлень.
24. Закономірності формальної і смислової організації складного речення. Граматична форма та конкретний зміст складних речень різних типів.
25. Граматична природа речень з кількома присудками.
26. Основні різновиди складносурядних речень. Сміслові відношення між частинами складносурядного речення. Речення відкритої і закритої структури.
27. Основні принципи класифікації: логіко-граматичний, формально-граматичний, семантико-синтаксичний.
28. Основні різновиди безсполучникового складного речення. Пунктуація у безсполучниковому складному реченні.
29. Функціонально-естетичні метаморфози українського речення в художньому стилі (біполіфуркація, парцеляція, сегментація, відкриті й закриті речення).
30. Нові явища у синтаксисі сучасної української мови. Особливості змін у реченнєвій структурі, системі словосполучень і синтаксичних зв'язків.
31. Основи української пунктуації. Основні етапи розвитку української пунктуації. Теоретичні принципи.
32. Речення і словосполучення як предмет синтаксису. Речення як основна одиниця мови / мовлення. Речення і судження (питання і спонування). Члени речення і члени судження.
33. Реченнєвотвірні і сполученнєвотвірні синтаксичні зв'язки.
34. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Розмежування вільних синтаксичних словосполучень і фразеологічних одиниць. Типи синтаксичних словосполучень.
35. Підрядні словосполучення. Підрядні словосполучення і способи вираження в них синтаксичних відношень—означальних, об'єктних, суб'єктних, обставинних, апозитивних, комплетивних.
36. Типи речень за метою висловлення: розповідні, питальні й спонукальні. Окличні речення як засіб вираження почуття: розповідно-окличні, спонукально-окличні, питально-окличні.
37. Поняття про актуальне членування речення.
38. Другорядні члени речення: їх роль у формуванні структури простого речення.
39. Присудок. Простий присудок, його вираження. Ускладнені форми простого присудка.
40. Складений присудок: іменний і дієслівний. Зв'язка як компонент складеного присудка, різні її типи.
41. Питання про складний присудок. Синоніміка різних форм присудка. Координація простого і складного присудка з підметом.
42. Означення як синтаксичне вираження атрибута. Узгоджені й неузгоджені означення, способи їх вираження. Розмежування неузгоджених означень і додатків, залежних від іменників. Вираження неузгодженого означення сполученням слів. Означення при особових займенниках.
43. Обставини як синтаксичне вираження різних ознак і відношень дії або стану. Типи обставин за значенням і способом вираження їх окремими словами і сполученнями слів. Роль обставин у формуванні структури простого речення.
44. Порядок слів у простому реченні. Прямий і непрямої порядок слів. Граматичні емоційно-сміслові функції порядку слів у реченні.
45. Пропозиція, основні способи опису об'єктивного смислу речення.
46. Валентність. Поняття валентності, її типи. Класифікація предикатів за кількістю валентних позицій.
47. Пропозиція, основні способи опису об'єктивного смислу речення.
48. Характеристика структурних типів односкладних речень: означено-особових,

неозначено-особових, узагальнено-особових, безособових, інфінітивних, номінативних, вокативних, генітивних.

49. Приєднувальні конструкції як специфічні різновиди неповних і повних речень. Активний і пасивний звороти в українській мові. Слова-речення, типіх за значенням і функціями.

50. Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення.

51. Речення з опосередкованими компонентами. Вставні і вставлені компоненти речення.Звертання.

52. Компоненти структурної схеми речення. Типи структурних схем простого речення.Поширювачі структурної схеми речення.

53. Актуальне членування речення. Аспекти вивчення актуального членування речення.

54. Основні різновиди складного речення. Статус так званих складних речень ускладненого типу.

55. Складносурядне речення. Місце складносурядного речення в системі мови. Принципи класифікації складно сурядних речень.

56. Складнопідрядне речення. Еволюція поглядів на складнопідрядне речення. Синтаксичні зв'язки у складнопідрядних реченнях.

57. Безполучникове складне речення. Граматична форма і граматичне значення безполучникового складного речення.

58. Текст. Основні одиниці тексту. Текст як лінгвістична категорія. Основні категорії художнього тексту.

59. Актуальні проблеми текстової лінгвістики. Сучасна українська синтаксична поетика.

60. Конструкції експресивного синтаксису.

ГОУ ВПО «ДОНЕЦКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

Филологический факультет

Направление подготовки: **45.03.01 Филология**

Профиль: **Славянская филология**

Программа подготовки: **бакалавриат**

Семестр _____

Учебная дисциплина _____

БИЛЕТ №1

1.Синтаксис як учення про будову словосполучень і речень у сучасній українській літературній мові.

2.Предикативність, модальність, часова віднесеність, відносна змістова, граматична та інтонаційна завершеність як ознаки речення.

3.Виконати практичне завдання.

Утверждено на заседании кафедры _____,
протокол № ____ от «____» _____ 20__ г.

Заведующий кафедрой _____

Экзаменатор _____

Критерии оценивания экзамена

Номер задания	Количество баллов
1.	15
2.	15
3.	20
Всего	50 баллов

11. ОБРАЗЕЦ ТЕСТОВОГО ЗАДАНИЯ

1. Визначити складносурядне речення з протиставними відношеннями.

- А) Кожна птиця має свій голос, / кожне поле має свій колос, /кожна справа – свої почини, / кожна казка – свої причини.
- Б) Зазнали ми тоді гіркої втрати... / Багато сліз сама я пролила, / Зате тепер навчилась шанувати / Любов і мир родинного житла..
- В) Наснилася радість, торкнулась чола, / і я телефон Ваш набрала.
- Г) Пожадливого гроші розпалюють, а не насичують.
- Д) З високих круч луна орлиний клекіт, / лиш тихі води все стоять мовчазно.

2. Визначити складносурядне речення з розділовими відношеннями.

- А) Ціна словам однакова од роду: / Чи присягаєш на вітрах сторіч / При свідкові у вірності народу, / Чи другові без свідка, віч-на-віч.
- Б) То весна чи осінь. Не згадаю.
- В) В зіницях – то день ясний, то ніч...
- Г) Чи дружина вірна, чи скорботна мати, чи сестра твоя шлють ті листи.
- Д) Чи ти – любов, чи ти – розрада, із чарівним розльотом брівки, тільки відгомін любов..

3. Складнопідрядним з підрядним означальним є речення:

- А) Мова є одним з найважливіших засобів, що об'єднує людей у нації.
- Б) Олюнька вигнала свій товар на опуст і ждала тут, поки інші діти не позаганняють свого.
- В) До заходу сонця було ще геть далеко, щойно пробудилися жайворонки.
- Г) На розкуйовдженій голові мала драгу хустку, зав'язану на шляхетський лад під бородою.

4. Кома ставиться між однорідними членами речення у рядку (розділові знаки пропущені):

- А) Високий смуглявий хлопець зустрів нас на станції.
- Б) Сядь відпочинь коло мене, серденько моє!
- В) Сарай не сарай, а погрітися можна.
- Г) А по дашку прозорої веранди ходили то дощі то голуби.

5. У всіх словосполученнях залежне слово поєднане з головним зв'язком узгодження у рядку:

- А) побачити дівчину, скоїти злочин, повідомити по радіо, здійснити мрію;
- Б) рідний батько, багатюща спадщина, швидко бігти, бути на сторожі;
- В) сині далі, далека путь, четвертий поверх, напружена праця;
- Г) перший день, дуже приємний, занадто швидкий, вагова категорія;

6. Складнопідрядним з підрядним обставинним умови є речення:

- А) Якщо Гаркуша прийде у синцях, вона знову буде плакати.
- Б) Дзвонять радісно далі туманні, мов перейдені весни й літа.
- В) Не бійтесь смутків, хоч вони як ріки.
- Г) Сьогодні я такий веселий, що молодіти хочу знов.

7. Складнопідрядним з підрядним означальним є речення:

- А) Я збагнула, що забуття не суджено мені.
- Б) Голова не той, хто дуже кричить, а той, хто вміє навчити.
- В) Ганнуся почувалася щасливою тоді, коли бачила матір щасливою.
- Г) Виходь у світ, бо дорога відкрита.

8. Позначте речення з уточнюючим членом, у якому перед сполучником потрібно поставити кому (розділові знаки пропущено):

- А) Таку тикву саджають щоб із неї виросла посудина на зразок глека або невеликої амфори.
- Б) Довге життя випало Дорошенчисі або Чабанисі як частіше називають ще її.
- В) Гуси чи лебеді в небі плывуть там угорі наді мною?
- Г) Хамелеон або деревна ящірка Африки добре пристосований до життя на деревах.
- Д) Хвилі колосків то вганялись півкругом у ліс то забігали вузькою річкою або сагою глибоко в діброву.
- Е) Найкрасивіша рослина українських водойм біле латаття або водяна лілія.

9. Позначте речення, що відповідає такій характеристиці: складне речення з різними типами синтаксичного зв'язку (сполучниковим і безсполучниковим):

- А) Демократія тим і добра, що при ній не держава руйнує людину, а людина будує державу і саму себе.
- Б) Пігмей бажа високим бути на зріст, порядним хоче виглядати злодій, завжди злочинець – на ділах добродій.
- В) Преславне українське слово звучить у серці у моїм, бо мова – хліб, а не полова: я чув її із уст батьків.

10. Позначте безсполучникове складне речення, між частинами якого ставиться тире (розділові знаки пропущено):

- А) Я в давню істину увірував глибоко найвища мудрість в простоті високій.
- Б) Людина йде до краси творить її цим і відрізняється вона від усього сущого.
- В) Пригадаймо золота тиха осінь застеляла жовтим листям княжий Львів.
- Г) Всі бджоли злетілись гудуть золотаві рої.

11. Складним є речення:

- А) Хто ставить завдання простіші, той швидше мети досягає.
- Б) Он ліс знімає золотистий бриль, прощаючись із відлетілим літом.
- В) Білий пилок сіявся з неба, устеляв сивою намороззю трави.
- Г) Зоря, здавалось, просвітила знову борцям визвольний, легендарний шлях.

12. Позначте односкладне неозначено-особове речення:

- А) Не приймаю обчухрану мову, довіряюсь пшеничному слову.
- Б) Маму треба любити й розуміти.
- В) Зачерствілі очищуймо душі!
- Г) Задзвонили в усі дзвони по всій Україні.

13. Установіть відповідність між реченнями та їх характеристиками:

Односкладне речення

А) означено-особове

Б) неозначено-особове

В) безособове

Г) узагальнено-особове

1. Світлішає в житті і на душі.

2. Ніжні сутінки. Вечір.

3. Вечірнє сонце, дякую за день! Вечірнє сонце, дякую за втому!

4. І сад, і гай, і пісня солов'я – дорогоцінна спадщина моя.

Д) називне

5. Десять раз подумай, а раз скажи.

14. Простим є речення:

- А) Далеко чути звуки, гучно линути голоси.
- Б) Ясної тихої днини кружляє над землею, сідає на обличчя павутиння.
- В) Пташині зграї злітають високо в небо, і від того здіймається вітер.
- Г) Осінь не забарилася, бо закони природи невблаганні.

15. Визначити складнопідрядне речення, частини якого поєднані сполучником, (а не сполучним словом).

- А) Суховієм величали його сивовусі запорожці, хоча на час обрання Петра Суховієнка гетьманом було йому всього близько 24 років.
- Б) Чому б гетьмана Сагайдачного не зобразити з піднятим у руці мечем, який він отримав з рук королевича Владислава у 1621 р. як нагороду за успішні дії під Хотинською фортецею.
- В) Вирішальний бій між коронним і козацьким військами відбувся біля р. Солониці, де С. Жулкевський від 24 травня до 8 червня безперестанно штурмував оборонний табір запорозького війська, організований новообраним гетьманом.
- Г) Друзі підійшли до лісу, що виднівся здалеку.

16. Знайти речення, яке не є складнопідрядним з підрядним з'ясувальним:

- А) Статистика свідчить, що одночасно з падінням використання газу підвищується дитяча захворюваність в школах.
- Б) Учені вважають, що шлях до свого дипломатичного визнання Київська Русь розпочала принаймні з VI ст.
- В) Учені стверджують, що загальний книжковий фонд Київської Русі складався не менше ніж з 130–140 тис. томів.
- Г) Ліс – це природна аптека, що з давніх-давен постачає ліки.

17. Визначити складнопідрядне речення з підрядним обставини часу:

- А) В яку пору року ви б не завітали до Карпат, вони завжди полонять ваше серце замріяними, вкритими сріблястими шубами зимовими горами чи морем квітів навесні, зеленим розмаїттям лісів улітку чи дивовижними виноградниками восени.
- Б) Де день і ніч переписувалися, оздоблювалися та перепліталися книги, там активно поповнювалися книжкові фонди.
- В) Якщо зібрати воєдино всі бичування наших святинь упродовж століть, то свист батогів у «Страстях Христових» можна вважати символом усього трагічного в українській культурі.
- Г) Дарма що в грудні, за народним уявленням, зима повертає на мороз, сонце вже йде на літо.

18. Знайти речення, яке не є складнопідрядним з підрядним обставини наслідку:

- А) Студент на випускному іспиті дав блискучу відповідь, так що члени екзаменаційної комісії були приємно вражені.
- Б) Сонце вдень добре пекло, так що й уночі було важко дихати.
- В) Юнаки підійшли до села з півдня, так що зараз у них був вільний шлях на захід.
- Г) Щоб глибоко пізнати душу народу, потрібно добре знати його усну творчість

19. Визначити речення, яке не є складнопідрядним обставини способу дії:

- А) Спереду засвічувались у тумані залізничні огні, ніби розцвітали велетенські золоті лілії.
- Б) Дівчата засміялися, мов маленькі дзвіночки чемно привіталися з ранковим сонцем.
- В) Загриміло, ударило так, наче розкололися всі найбільші карпатські верхи.
- Г) Раптом стало так тихо, ніби вся земля боязливо завмерла в очікуванні грізних ударів першої весняної грози.

20. Визначити складнопідрядне речення з підрядним означальним:

А) Розмальовування яйця – напрочуд чисте мистецтво, яке втілює в собі високу духовність народу і в сучасну епоху уповільнює занепад традиційної моралі.

Б) Я з радісним серцем вирушаю туди, де на мене чекають найрідніші й найближчі мені люди – мої батьки.

В) Коли ти можеш спочатку думати, а потім діяти, то ти вже опанував непросту науку дорослого життя.

Г) Ганна Горват намагалася грати на скрипці, а потім почала із захопленням малювати, хоча ніхто її цього не навчав.

12. КРИТЕРИИ ОЦЕНИВАНИЯ

Согласно модульному принципу организации учебного процесса содержание учебного курса по современному украинскому литературному языку (синтаксис) состоит из двух модулей. Модуль состоит из теоретического материала и практических заданий, выполнение которых требует овладения теорией в указанном в модуле объеме. Формы оценивания: модульная контрольная работа; самостоятельная работа студента; индивидуальная и аудиторная работа студента.

Оценивание знаний студентов проводится по 100-балльной шкале согласно критериям (см. Таблица 1, 2.)

Система оценивания знаний студентов дана в таблицах 1,2.

Таблица 1

Модуль 1 (зачет)	Форма контроля	Баллы
	Аудиторная работа	20
	СРС, индивидуальные задания	20
	Модульная контрольная работа	10
Зачет		50
Общий итог		100

Таблица 2

Модуль 2 (экзамен)	Форма контроля	Баллы
	Аудиторная работа	20
	СРС, индивидуальные задания	20
	Модульная контрольная работа	10
Экзамен		50
Общий итог		100

Оценка по шкале ECTS	Оценка по 100-балльной шкале	Оценка по государственной шкале (экзамен, дифференцированный зачет)	Оценка по государственной шкале (зачет)
A	90-100	5 (отлично)	зачтено
B	80-89	4 (хорошо)	зачтено
C	75-79	4 (хорошо)	зачтено
D	70-74	3 (удовлетворительно)	зачтено
E	60-69	3 (удовлетворительно)	зачтено
FX	35-59	2 (неудовлетворительно) с возможностью повторной сдачи	не зачтено
F	0-34	2 (неудовлетворительно) с возможностью повторной сдачи при условии	не зачтено

		обязательного набора дополнительных баллов	
--	--	--	--

Критерии оценки знаний по ECTS (максимальная сумма баллов - 100)

90-100 баллов «А»

-теоретическое содержание дисциплины освоено полностью, без пробелов, необходимые практические навыки работы с освоенным материалом сформированы, все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены, качество их выполнения оценено числом баллов, близким к максимальному.

80-89 баллов «В»

-теоретическое содержание дисциплины освоено полностью, без пробелов, необходимые практические навыки работы с освоенным материалом в основном сформированы, все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены, качество выполнения большинства из них оценено числом баллов, близким к максимальному, однако есть несколько незначительных ошибок.

75-79 баллов (С)

-теоретическое содержание дисциплины освоено полностью, без пробелов, некоторые практические навыки работы с освоенным материалом сформированы недостаточно, все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены, качество выполнения ни одного из них не оценено минимальным числом баллов, некоторые виды заданий выполнены с ошибками.

70-74 баллов «D»

-теоретическое содержание дисциплины освоено частично, но пробелы не носят существенного характера, необходимые практические навыки работы с освоенным материалом в основном сформированы, большинство предусмотренных программой обучения учебных заданий выполнено, некоторые из выполненных заданий, возможно, содержат ошибки.

60-69 баллов «E»

- теоретическое содержание дисциплины освоено частично, некоторые практические навыки работы не сформированы, многие предусмотренные программой обучения учебные задания не выполнены, либо качество выполнения некоторых из них оценено числом баллов, близким к минимальному.

35-59 баллов «FX»

- теоретическое содержание дисциплины не освоено, необходимые практические навыки работы не сформированы, все выполненные учебные задания содержат грубые ошибки, дополнительная самостоятельная работа приведет к повышению качества выполнения учебных заданий.

0-34 баллов «F»

- теоретическое содержание дисциплины не освоено, необходимые практические навыки работы не сформированы, все выполненные учебные задания содержат грубые ошибки, дополнительная самостоятельная работа над материалом дисциплины не приведет к какому-либо значимому повышению качества выполнения учебных заданий.

13. МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Для проведения лекционных и практических занятий, текущего контроля и промежуточной аттестации используется 227 ауд. (г. Донецк, ул. Университетская, 24), которая обустроена комплектом учебной мебели на 30 посадочных мест, комплектом рабочего места преподавателя, компьютерами в комплекте (10 шт.), переносным проектором, мультимедийной доской, меловой доской.

Для самостоятельной работы студентов используются: читальный зал № 4 периодической литературы (ауд. № 19: г. Донецк, ул. Университетская, 24), оснащенный комплектом учебной мебели на 31 посадочное место, компьютером в комплекте (1 шт.); читальный зал № 2 гуманитарных наук (ауд. № 46: г. Донецк, ул. Университетская, 22), оснащенный комплектом учебной мебели на 90 посадочных мест, компьютером в комплекте (2 шт.).

14. РЕКОМЕНДОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

№ п/п	Наименование	Кол-во экземпляров в библиотеке ДонНУ	Наличие электронной версии в ЭБС
Основная литература			
1.	Кудрейко И.А. Сучасна українська мова: синтаксис: навчальний посібник для студентів денної та заочної форми навчання напрямів підготовки 45.03.01 Філології (Профілі: Слов'янська філологія, Українська мова і література), 45.03.03 Фундаментальна і прикладна лінгвістика / І.О. Кудрейко, О.Ю.Чумакова. – Донецк : ДонНУ, 2019. – 413 с.		+
2.	Бабайцева, В. В. Синтаксис русского языка : монография / В. В. Бабайцева. - Москва : Флинта : Наука, 2015. - 575, [1] с.	1	
3.	Вараксин, Л. А. Современный русский язык ; Синтаксис простого предложения : сборник упражнений / Л. А. Вараксин. - 4-е изд. - Москва : Флинта : Наука, 2018. - 205, [1] с.	1	
Дополнительная литература			
4.	Синтаксис осложненного и сложного предложений : учебно-методическое пособие / [сост. О. А. Михайлова] ; ГОУ ВПО Уральский федеральный университет имени первого президента России Б. Н. Ельцина. - 2-е изд. - Москва : Флинта : УрФу, 2016. - 94 с.	1	
5.	. Кустова, Г. И. Синтаксис современного русского языка : курс лекций / Г. И. Кустова. - 3-е изд. - Москва : Флинта : Наука, 2017. - 291, [1] с.		

6.	Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: Підручник. - К.: ВЦ «Академія», 2004. - С.231-242.		+
7.			
8.			
9.			

15. ИНФОРМАЦИОННЫЕ РЕСУРСЫ

1. Электронный каталог ДонНУ <http://library.donnu.ru/catalog/>
2. Электронный архив ДонНУ <http://repo.donnu.ru:8080/jspui/>
3. Научная электронная библиотека eLIBRARY.RU <https://elibrary.ru/defaultx.asp>
4. Электронная библиотека диссертаций РГБ <https://dvs.rsl.ru/>
5. Электронно-библиотечная система «ЭБС ЮРАЙТ» <https://www.biblio-online.ru/>
6. ЭБС «Университетская библиотека онлайн»
http://biblioclub.ru/index.php?page=book_blocks&view=main_ub
7. ЭБС Znanium.com <http://znanium.com/>
8. Электронно-библиотечная система ibooks.ru (Айбукс-ру) <https://ibooks.ru/>
9. Научная электронная библиотека «Киберленинка» <https://cyberleninka.ru/>
10. Российский электронный журнал «Мир истории» <http://www.historia.ru/>

16. ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ

1. Windows 7 PRO (корпоративная лицензия ДОННУ № 46484614);
2. Microsoft Office (корпоративная лицензия ДОННУ лицензия № 46472919);
3. Microsoft Visual Studio (лицензия программы DreamSpark для высших учебных заведений);
4. Лицензии GPL, Apache, BSD для свободного программного обеспечения: FreeLab, Scilab, R Studio, Python, Eclipse, Free Pascal, Tries Mode, Prolog, Антивирус Касперского, Linux Fedora, Libre Office, Adobe Acrobat Reader, xPDF, Blender, КОМПАС-3D LT, Paint.NET, Gimp.

Рабочая программа рассмотрена на заседании кафедры украинской филологии и прикладной лингвистики.

Протокол заседания кафедры № ____ от ____ .

Зав. кафедрой _____

И.А. Кудрейко

